

НАПРЯМ 3. СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-440-8-26>

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПОСЛУГ ДЕРЖАВНОЮ СЛУЖБОЮ ЗАНЯТОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Комаринська Зоряна Михайлівна

кандидат історичних наук,

доцент кафедри соціального забезпечення та управління персоналом,

Львівський національний університет імені Івана Франка

Державна служба зайнятості в Україні функціонує з 1990 року у структурі Міністерства економіки України. До Державної служби зайнятості входять різноманітні установи та організації, які сприяють забезпеченню зайнятості населення. Серед них: навчальні установи для професійної підготовки безробітних осіб, інформаційно-обчислювальні центри, територіальні та спеціалізовані агентства зайнятості, центри реабілітації населення, а також підприємства, установи та організації, що підпорядковані службі зайнятості. Усі послуги, пов'язані з забезпеченням зайнятості населення, надаються державною службою безкоштовно [1].

З часу створення Державної служби зайнятості відбулися суттєві зміни у напрямку збільшення її функцій та розширення повноважень, вона перетворилася на важливий інструмент впливу на ефективність ринку праці в регіонах України, сприяючи проведенню соціально-економічних та політичних реформ. Тому, на думку дослідників М. Зуб та Д. Шуліки, необхідно пришвидшити запропоновані реформи Державною службою зайнятості, аби зменшити витрати на ринку праці у регіонах, підвищити конкурентноздатність послуг, що надаються Державною службою зайнятості [2]. Однак, на нашу думку, у сучасних умовах триваючої війни важливо забезпечити максимальну можливу доступність послуг, а також гнучкість роботи відділень служби зайнятості в регіонах. Так, зокрема, Центри зайнятості, які знаходяться в зоні бойових дій або на тимчасово окупованих територіях не працюють, але водночас деякі з них здійснюють обслуговування дистанційно.

Основним завданням Державної служби зайнятості є сприяння громадянам у підборі підходящої роботи. Відповідно до Закону України «Про зайнятість населення» з травня 2024 року змінено підходи до вимог підходящої роботи для зареєстрованих безробітних та осіб, які шукають роботу, на час дії воєнного стану. Кабінет Міністрів України спростив процедуру реєстрації безробітних, нарахування та виплату допомоги по

безробіттю під час війни. Головним пріоритетом у діяльності Державної служби зайнятості в період воєнного стану є сприяння працевлаштуванню безробітних на вільні робочі місця, а також посилення гарантій на отримання допомоги по безробіттю. А особливості полягають у наступному:

- громадяни можуть подати заяву про надання статусу безробітного, призначення допомоги чи припинення реєстрації за допомогою порталу або мобільного додатку “Дія” та електронних сервісів Державної служби зайнятості;

- в областях, де центри зайнятості не можуть забезпечити фінансування допомоги, переказ коштів буде здійснювати АТ “Ощадбанк” на банківський рахунок заявника або шляхом переказу через міжнародну платіжну систему “MY TRANSFER”;

- передбачається припинення реєстрації безробітного в центрі зайнятості в разі його відмови від виконання суспільно-корисних робіт. Відтак непрацевлаштовані особи, які отримують державну допомогу, зобов’язані брати участь у таких роботах на вимогу військового командування або органів місцевого самоврядування.

Вважається, що ці зміни допоможуть зосередити зусилля на вирішенні найгостріших питань, які стоять перед суспільством – здійснення соціального захисту і зміцнення оборони [3].

Другим важливим завданням у цьому напрямку є надання допомоги внутрішньо переміщеним особам, і зокрема, їх працевлаштування. Ця проблема потребує комплексного підходу, і знаходиться серед пріоритетних у роботі уряду. Державна служба зайнятості пропонує низку онлайн-сервісів та послуг, спрямованих на сприяння у працевлаштуванні ВПО на новому місці. Для того, аби скористатися деякими послугами, зокрема, підбір роботи, профорієнтаційні послуги, отримання ваучера на навчання тощо, громадянам не обов’язково реєструватися в центрі зайнятості. Роботодавці теж можуть скористатися програмами отримання компенсацій за працевлаштування внутрішніх переселенців [4].

Так, в умовах дії воєнного стану, згідно з Законом України «Про зайнятість населення», для отримання статусу безробітного особа, яка перебуває в пошуку роботи, може звернутися до будь-якого територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, будь-якими доступними їй засобами комунікації, у тому числі електронними, із заявою про надання статусу безробітного, який надається з першого дня реєстрації особи у центрі зайнятості, а допомога по безробіттю призначається з першого дня отримання статусу безробітного. Виплата допомоги по безробіттю може здійснюватися без особистого відвідування центру зайнятості безробітним, який перебуває

на тимчасово окупованій території або на території, на якій ведуться бойові дії, за умови підтвердження безробітним наміру перебування у статусі безробітного будь-якими засобами комунікації, у тому числі електронними, не рідше ніж один раз на 30 календарних днів.

Особливістю реєстрації у статусі безробітних для осіб, які не мали можливості припинити трудові відносини та забрати свою трудову книжку, є можливість зареєструватися в якості безробітних. Але ця норма передбачена лише для внутрішньо переміщених осіб та громадян, які перебувають на територіях, де ведуться бойові дії. Також Центр зайнятості бере на себе обов'язок повідомити роботодавця про припинення трудових відносин особою в односторонньому порядку, а також повідомляє Пенсійний фонд України та податкову службу [4].

Під особливою опікою Державної служби зайнятості перебувають ветерани, учасники бойових дій та члени їх сімей. Для цієї категорії держава пропонує низку послуг, аби допомогти швидше реінтегруватися у цивільне життя та повернутися до трудової діяльності. Щоб скористатися деякими з них, необов'язково приходити і реєструватися в службі зайнятості. Наприклад, роботу можна шукати самостійно, скориставшись онлайн-сервісами, зокрема Єдиним порталом вакансій. Громадяни, які мають професійно-технічну чи вищу освіту, не зареєстровані у службі зайнятості як безробітні, можуть безоплатно отримати ваучер на навчання та підвищити свій професійний рівень. У бажаючих відкрити власну справу чи розвинути існуючий бізнес є можливість скористатися грантовими програмами. У рамках реалізації урядового проекту «eРобота» служба зайнятості супроводжує дві з них «Власна справа» та «Грант для ветеранів та членів їхніх сімей».

Служба зайнятості підтримує людей з інвалідністю, надаючи можливості для працевлаштування, навчання та соціальної адаптації. Від початку 2024 року, за даними Мінсоцполітики України, вже 33 тисячі осіб скористалися цими послугами [5]. Для учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни діє програма безкоштовної професійно-технічної освіти. Навчання проводиться за кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття у Центрах професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості [6]. Безкоштовне навчання можна пройти за понад 97 робітничими професіями та 400 освітніми програмами. Після завершення навчання видається документ державного зразка. За ваучерами на навчання також можна підвищити кваліфікацію за 155 спеціальностями [5].

Загалом, можна вважати діяльність Державної служби зайнятості та її регіональних центрів у напрямку надання означених послуг як цілком адекватну та ефективну, що відбувається за потребами умов та швидко реагує на виклики часу, а інколи, навіть працює на їх випередження.

Список використаних джерел:

1. Соціальна робота у сфері зайнятості. URL: http://megalib.com.ua/content/2733_56_Socialna_robota_u_sferi_zainyatosti.html
2. Зуб М.Я., Шуліка Д.А. Етапи становлення державної служби зайнятості як основного елементу інституційного наповнення інфраструктури ринку праці. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2017. № 6. Том 3. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/pdfbase/2017/2017_6_3/jrn/pdf/27.pdf
3. Особливості обслуговування клієнтів служби зайнятості під час воєнного стану. URL: <https://chigirinskaotg.gov.ua/strong-osoblyvosti-obsluhovuvannia-kliientiv-sluzhby-zainyatosti-strong-strong-pid-chas-voiennoho-stanu-strong/>
4. Які особливості надання послуг службою зайнятості під час дії воєнного стану? URL: <https://zotg.gov.ua/yaki-osoblyvosti-nadannya-poslug-sluzhboyu-zajnyatosti-pid-chas-diyi-voennogo-stanu/>
5. Служба зайнятості підтримує людей з інвалідністю, надаючи можливості для працевлаштування, навчання та соціальної адаптації. URL: <https://tyachiv-city.gov.ua/news/1733380643/>
6. Безбар'єрність для всіх: послуги служби зайнятості учасникам бойових дій. URL: <https://snovmr.gov.ua/bezbar-yernist-dlya-vsih-poslugu-sluzhby-zajnyatosti-uchasnykam-bojovyh-dij/>